

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. A quo actus, ad finem extrinsecum ordinatus, habeat speciem essentialem bonitatis aut malitiæ, an ab objecto, vel à fine?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

les, nec esset earum forma, sed ruina & destructio.

51. Confirmatur: Quando aliquis actus virtutis, v. g. temperantiae, imperatur à charitate, habet meritum non solum correspondens charitati imperanti, sed etiam temperantiae ipsam elicienti, sive illud primum ei collatum intuitu talis virtutis sit accidentale, sive essenziale, de quo in tractatu de merito: Ergo etiam duplici bonitate gaudet, quarum una correspondet obiecto quod immediatè respicit, scilicet honestati temperantiae, altera provenit à fine ad quem à charitate refertur. Consequentia patet: siquidem meritum est propria passio bonitatis moralis: Ergo ubi reperitur duplex meritum, duplex B etiam bonitas moralis reperiri debet. Antecedens verò colligitur ex variis Scripturae locis, in quibus promittitur primum operibus misericordiae, & castitatis, quae in hac vita exercentur, non solum quia charitatis sunt, sed etiam quia procedunt ab illis virtutibus: dicitur enim Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum: esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Similiter virginitati & martyrio, ut sunt actus temperantiae & fortitudinis, correspondent aliqua primum accidentalia, quae aureolae appellantur, ut in tractatu de beatitudine fusè ostendimus: Ergo &c.

52. Ad locum verò Aristotelis, cui maxime Vazquez confidit, respondetur quod cum Philosophus dicit opus virtutis debere fieri propter ipsum, solum intendit actum virtuosum debere esse non solum ex scientia, & electione, sed etiam propter ipsam virtutem, seu propter honestatem virtutis, tanquam propter finem saltem proximum & intermedium: si enim aliquis bonum opus eliceret ex passione, vel timore, aut propter lucrum, vel inanem gloriam, non esset actus virtutis, sed vitij. Non negat tamen Philosophus, quod opus illud possit ad ulteriorem finem ordinari, & ex imperio alterius virtutis praestantioris fieri. Ita D. Thomas 2. Ethic. lect. 4. & lib. 6. lect. 10. & in 1. dist. 1. qu. 2. art. 1. ad 3. ubi sic ait: *Propter se dicitur dupliciter: uno modo secundum quod opponitur ad propter aliud; & hoc modo virtutes & honestum non propter se diliguntur, cum etiam ad aliud referantur. Alio modo dicitur propter se, secundum quod opponitur ad per accidens; & sic dicitur propter se diliguntur, quia habent in se aliquid unde querantur, etiamsi nihil aliud ab eis contingeret. Non tamen est inconveniens, ut aliquid propter se ametur, & tamen ad alterum ordinetur.*

53. Ex quo solum manet aliud fundamentum adversa sententiae, quod potest sic breviter proponi. Quando quis eligit opus pietatis propter poenitentiam, tale opus non appetitur propter se, sed tanquam medium ad poenitentiam: Atqui medium quod tale non habet rationem boni honesti, quae soli fini convenit, sed tantum boni utilis: Ergo talis electio non habet honestatem seu bonitatem moralem ab obiecto, quod immediatè respicit, sed tantum à fine extrinseco ad quem ordinatur, subindeque non duplici, sed unica tantum bonitate gaudet.

Huic, inquam, argumento jam patet solutio: dicendum est enim, quod opus pietatis, assum-

ptum propter poenitentiam, v. g. elemosina facta ad satisfaciendum pro peccatis, simul appetitur & propter se proximè & immediatè, ratione propriae honestatis ac bonitatis moralis, & propter aliud, nempe propter poenitentiam, ad quam ab operante ordinatur; unde non habet rationem puri medij, nec puri finis, sed finis simul ac medij, seu finis intermedij; & est bonum honestum ratione sui, & bonum utile ratione ordinationis ad poenitentiam; & consequenter duplicem habet speciem bonitatis moralis, unam ex obiecto in quod immediatè tendit, alteram ex fine extrinseco ad quem ordinatur. Quenam autem sit prima & essentialis, dicemus articulo sequenti.

ARTICULVS III.

A quo actus, ad finem extrinsecum ordinatus, habeat speciem essentialem bonitatis aut malitiae, an ab obiecto, vel à fine?

§. I.

Quibusdam praemissis, referuntur sententiae, & vera eligitur.

NOTANDVM primò, ad actum moralem ex obiecto & fine, v. g. ad largitionem elemosinae in satisfactionem pro peccatis, tres saltem actus concurrere, nimirum intentionem satisfaciendi pro peccatis, volitionem dandi elemosinam, & exteriorem elemosinae largitionem, quae elicitur à potentia exteriori ex imperio voluntatis. Ex quibus intentio satisfaciendi est actus purè imperans & elicitus; executio exterior habet rationem actus purè imperati; volitio verò dandi elemosinam est actus simul elicitus & imperatus; elicitur enim à voluntate ex imperio virtutis poenitentiae, intendens satisfacere Deo pro peccatis. De primo actu, scilicet intentione satisfaciendi, nulla est difficultas: illa enim essentialiter specificatur ab honestate satisfactionis, quae est finis intrinsecus, & immediatum ipsius obiectum. Similiter non est dubium de actu exteriori, & purè imperato; cum enim actus exterior sit unus actus in esse moris cum interiori à quo imperatur, & quem immediatè terminat, idem profus judicium de illo ac de isto ferendum est. Tota ergo controversia, & difficultas, procedit de secundo actu, volitione scilicet dandi elemosinam, ut à poenitentia imperatur. Pro cuius majori declaratione:

Secundò notandum est, hunc actum posse considerari dupliciter; vel reduplicativè, ut imperatur à poenitentia, & procedit ex virtute & intentione ipsius, quasi medium electum ad satisfaciendum; vel specificativè, in quantum est actus misericordiae, respiciens honestatem sui obiecti, quamvis aliunde imperetur & ordinetur ad alium finem ulteriorem. Primo modo habet rationem electionis: sub alia verò consideratione, & per comparisonem ad obiectum sub ratione honesti & finis intermedij, est intentio. Unde Cajetanus supra qu. 8. art. 3. dicit talem actum esse unum unitate subjecti, quia est unica operatio entitativè; sed multiplicem numerositate formarum, quoniam sub

una ratione est intentio, sub alia verò electio. **A** His præmissis,

16. Circa propositam difficultatem variè opinantur Authores: Vazquez enim hîc disp. 51. censet actum morale, quoties ad extrinsecum finem ordinatur, ab ipso fine, non verò ab objecto specificari. Curiel verò in alio extremo positus, asserit quòd actus humanus, etiam formaliter & reduplicativè ut imperatus, habet speciem essentialè bonitatis vel malitiæ moralis ab objecto, non verò à fine. Valentia autem hîc puncto 4. docet illum tam ab objecto, quam à fine specificari. Pro resolutione,

Dico primò: Actus imperatus, ut talis formaliter & reduplicativè, non specificatur ab objecto, sed à fine operantis.

17. Probatùr breviter: Actus imperatus, in quantum hujusmodi, respicit essentialiter finem operantis: v. g. volitio dandi eleemosynam, ut imperata à virtute pœnitentiæ, respicit essentialiter honestatem pœnitentiæ, & non sinit in suo objecto proximo, nempe honestate misericordiæ: Ergo ut sic specificatur à fine operantis. Consequentia patet: Respective enim specificantur ab eo quod per se primò & essentialiter respiciunt: Sed actus humani, tam in esse moris, quam in esse physico considerati, sunt de genere respectivorum: Ergo &c. Antecedens verò sic ostenditur: Actus imperatus, in quantum hujusmodi, respicit essentialiter id quod respicit virtus à qua imperatur: Sed virtus à qua imperatur volitio dandi eleemosynam, respicit essentialiter finem, nempe bonum pœnitentiæ: Ergo & ipsa volitio eleemosynæ, ut imperata à virtute pœnitentiæ. Unde D. Thomas qu. unicà de virtutibus art. 10. ad 10. sic ait: *Actus alicujus habitus, prout imperatur ab illo habitu, accipit speciem morale formaliter loquendo de ipso actu: unde cum quis fornicatur ut suretur, actus iste, licet materialiter sit intemperantia, tamen formaliter est avaritia.*

18. Confirmatur: Actus imperatus, ut talis formaliter, est subordinatus actui imperanti, & quodammodo unus & idem cum eo; unde in quantum hujusmodi, habet suam specificationem essentialè ab eo à quo actus imperans ipsam desumit: Sed actus imperans specificatur à fine operantis, quem tanquam proprium & immediatum objectum respicit, ut patebit ex infra dicendis: Ergo & actus imperatus, formaliter & reduplicativè quâ talis, à fine operantis speciem sumit.

Dico secundò: Actus imperatus specificativè sumptus, non specificatur à fine operantis, sed ab objecto seu fine operis.

19. Probatùr primò ex D. Thoma, qui variis in locis clarè & expressè hanc conclusionem docet. **E** Nam hîc art. 2. ait: *Sicut prima bonitas rei naturalis attenditur ex sua forma, qua dat speciem ei, ita & prima bonitas actus moralis attenditur ex objecto convenienti.* Et art. 4. recensens quatuor bonitates, quæ in actu humano reperiuntur, dicit quòd *una est secundum genus, prout scilicet est actio (quæ est bonitas physica seu naturalis) alia verò secundum speciem, quæ accipitur secundum objectum convenienti, quæ moralis est: tertia secundum circumstantias, quasi secundum accidentia quedam: quarta secundum finem, quasi secundum habitudinem ad bonitatis causam.* Item supra qu. 7. art. 3. ad 3. docet finem operantis non dare actui speciem substan-

tialem, sed esse circumstantiam ejus; ut si quis fortiter pugnet ob liberationem patriæ, species essentialis illius actus non sumitur ex liberatione patriæ, sed ex bono fortitudinis. Denique in 4. dist. 16. qu. 3. art. 1. quaestiuic. 2. ad 3. factâ distinctione inter finem operis & operantis, de primo ait: *Iste finis dat speciem actui, unde vel non est circumstantia &c. Alius verò est finis agentis, & hic finis dicitur circumstantia cur: ab hoc autem actus non recipit speciem propriam, sed quasi communem, secundum quòd actus imperati induunt speciem virtutis vel vitii imperantis, supra speciem quam habent ex actu elicente.*

Probatùr secundò ratione quam insinuat S. Doctor locis citatis. Finis operantis est circumstantia actus imperati absolute considerati, quæ vocatur circumstantia cur: Sed actus humani non specificantur à circumstantiis, nec ab eis bonitatem aut malitiam essentialè, sed duntaxat accidentialem desumunt; cum circumstantiæ sint veluti quedam accidentia moralia humanorum actuum, ut constat ex dictis disp. præcedenti art. 2. Ergo actus imperati non specificantur à fine operantis, sed ab objecto, seu fine operis.

Confirmatur: Si actus imperati specificarentur à fine extrinsecò, ad quem ordinantur, sequeretur quòd finis operantis nunquam esset circumstantia: Sed hoc est falsum & contra communem sententiam: Ergo & illud. Sequela probatur: Finis operantis, si comparatur ad intentionem, & actum imperantem, non est circumstantia, sed objectum proprium & specificativum, ut supra annotavimus: Ergo si pariter det speciem essentialè electioni, & actui imperato, nunquam erit circumstantia, seu accidens morale actus humani.

Probatùr tertio: Actus imperatus specificatur ab eo quod primò & immediatè respicit: Sed primò & immediatè respicit objectum, secundariò verò & mediatè finem operantis, ut patet in exemplo adducto; volitio enim dandi eleemosynam, à virtute pœnitentiæ imperata, primò & per se respicit honestatem misericordiæ; secundariò verò & per accidens tendit in bonum pœnitentiæ ad quod ab operante ordinatur, imò talem finem non respicit, nisi ut terminata ad proprium objectum, & consequenter ut ab ipso specificata: Ergo actus imperatus non specificatur à fine operantis, sed ab objecto & fine operis.

Confirmatur: Ordinatio quâ iste actus ordinatur ad finem extrinsecum operantis, non mutat ejus naturam: Ergo si talis actus ex se, & secundum se sumptus, habeat suam speciem essentialè ex objecto, etiam ad finem extrinsecum ab operante ordinetur, eandem speciem servabit, & solum addet novum ordinem ad finem operantis, & ratione ejus novam speciem accidentialem. Sicut quia color non mutat essentialitatem hominis, non addit illi novam speciem substantialem, sed accidentaliter tantum illum intra propriam speciem perficit.

Probatùr quarto: Actus imperati non eliciuntur ab ea virtute, ad quam pertinet finis, sed ab ea ad quam pertinet objectum, v. g. actus jejuniij imperatus à pœnitentiâ, non elicitur à pœnitentiâ, sed ab abstinentiâ; martyrium imperatum à charitate, non elicitur à charitate, sed à fortitudine, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 124. art. 2. ad 2. Ergo actus imperati non specificantur à fine, sed ab objecto. Consequentia patet;

quia idem est specificativum actus, & habitus à quo procedit: Ergo si actus imperatus non procedat à virtute, ad quam pertinet finis, sed ab ea ad quam pertinet objectum, non specificatur à fine, sed ab objecto.

65. Denique si actus imperati specificarentur à fine operantis, omnes actiones iusti, qui se & omnia sua ex charitate retulit in Deum, essent ejusdem speciei essentialiter, nempe charitatis, & nunquam justus exerceret actum alterius virtutis, subindeque omnes aliae virtutes à charitate, in eo essent otiosae & superfluae: quod est absurdum, ut articulo praecedenti ostendimus. Sequela patet: nam in tali homine omnes actus quos exercet, referuntur in finem charitatis: Ergo si actus imperati specificentur à fine operantis, non verò ab objecto & fine operis, omnes actus hujus hominis erunt ejusdem speciei essentialiter.

Sequeretur etiam ex eadem sententia, quòd actus fidei informis, & fidei formatae, non essent ejusdem speciei essentialiter, sed diversae; quia unus specificaretur ab objecto, alter verò à fine charitatis, à qua informatur: unde fides non esset ejusdem speciei essentialis in homine peccatore, & in homine existente in gratia.

Item sequeretur nullum dari actum indifferentem secundum speciem: nam cum non detur actus, quantumcumque ex objecto sit indifferens, qui ex fine non sit bonus, vel malus, ut ostendimus disputatione sequenti: si finis essentialiter specificet actus humanos, sequitur evidenter, nullum dari actum, qui non sit essentialiter bonus, vel malus, ex sua specie.

66. Ex quibus exclusa manet sententia Valentiae, afferentis actus imperatos ab objecto & fine operantis simul sumptis specificari: tum quia ex hac sententia eadem absurda & inconvenientia sequuntur, ut ad amorem Dei, ad satisfactionem peccatorum, ad gratiarum actionem, ad inanem gloriam, &c. Ergo objectum actus imperati, & finis operantis, per accidens conjunguntur: Sed objectum actus imperati, & finis operantis, ex voluntate operantis per accidens conjunguntur: Ergo actus imperatus, ab objecto & fine operantis simul sumptis specificari non potest. Major est certa: quia cum species rei simplicis sit ens per se, non potest essentialiter pendere ab eo quod est per accidens. Minor etiam patet: nam eleemosyna v.g. pro voluntate operantis potest ad innumeros fines bonos vel malos ordinari, ut ad amorem Dei, ad satisfactionem peccatorum, ad gratiarum actionem, ad inanem gloriam, &c. Ergo objectum actus imperati, & finis operantis, per accidens conjunguntur.

67. Ex dictis inferes, quòd facta comparatione inter duas illas species, quae in actu imperato reperiuntur, illa sola quae sumitur ex objecto est essentialis, alia verò quae est ex fine, accidentalis. Patet hoc corollarium ex dictis: Primò quia finis operantis est solum circumstantia actus: Sed circumstantiae bonitatem & malitiam duntaxat accidentalem tribuunt: Ergo & finis operantis. Secundò, quia ut supra dicebamus, ordinatio in finem operantis accidentaliter advenit actui, & per accidens cum ejus objecto specificativo conjungitur. Tertiò, quando alicui actui competit duplex species, aut duplex bonitas, illa est essentialis, quae est ex se invariabilis, & illa accidentalis, quae competit variabiliter: Sed species, vel bonitas aut malitia, quae competit

actui imperato ratione objecti, est invariabilis, quae verò convenit ex fine, est variabilis, & potest adesse vel abesse ab actu, ut patet in exemplo eleemosynae saepe adducto; bonitas enim vel honestas misericordiae, quae ipsi ex objecto convenit, ab ea inseparabilis est; ea verò quae sumitur ex fine, variabilis est; cum ille qui vult dare eleemosynam ad satisfaciendum pro peccatis, perseverando in eadem volitione, possit mutare finem, & intendere v.g. agere gratias Deo pro acceptis beneficiis: Ergo species quae sumitur ex objecto est essentialis, illa verò quae est ex fine operantis, accidentalis.

Dices primò: Aristoteles 5. Ethic. cap. 2. constituit duos casus: primus est, quod aliquis commisit adulterium ut posset furari: secundus, quod alius contra furatus est ut frueretur feminam, & committeret adulterium. Et concludit, quòd in primo casu operans est magis fur quam adulter; in secundo verò contra est magis adulter quam fur: Sed operans denominatur fur vel adulter à suo actu: Ergo unus actus debet esse magis furtum, quam adulterium; alter verò contra magis adulterium quam furtum; subindeque in illis species desumpta ex fine potior est ac principalior ea quae sumitur ex objecto.

69. Respondeo primò, in moralibus operantem magis denominari ab affectu, vel habitu, à quo actus imperatur, quam ab ipso actu imperato: unde cum in primo casu ille qui committit adulterium ut furatur, magis sit affectus ad furtum, quam ad adulterium, magis dicitur fur, quam adulter: contra verò cum alter qui furatur ad adulterandum, magis sit affectus ad mœchiam, quam ad furtum, & ex illa moveatur ad furandum, potius dicitur mœchus vel adulter, quam fur; licet in primo actu species adulterij sit prima ac praecipua, & in secundo species furti. Solutio est D. Thomae qu. 8. de malo, articulo 1. ad 15. ubi sic habet: *Dicendum quòd aliquis non denominatur fur vel mœchus ex actu vel passione, sed ex habitu, sicut de justo & injusto Philosophus dicit in 5. Ethic. Intentio autem hominis provenit ex habitu: & ideo quando aliquis furatur ut mœchetur, committit quidem actu peccatum furti, sed tamen intentio procedit ab habitu; & ideo non denominatur fur, sed mœchus.*

Respondeo secundò: quòd volens adulterari ad furandum, vel furari ad adulterandum, non solum denominatur fur, vel adulter à tali actu imperato, sed etiam ab actu imperante, quo vult furari vel mœchari; & quia talis intentio furandi vel mœchandi, imperans alium actum, principalior est, quandoquidem ex illa moveatur operans ad actum imperatum, Aristoteles dixit operantem in primo casu esse magis furem quam adulterum, in secundo magis adulterum quam furem.

71. Dices secundò: D. Thomas supra qu. 13. art. 1. affirmat quòd *quando martyrium imperatur à charitate, materialiter est actus fortitudinis, & formaliter est actus charitatis.* Ergo cum essentia sit id quod est formalissimum in re, censet speciem, quae in actu imperato desumitur ex fine, seu virtute imperante, esse essentialem, eam verò quae est ex objecto, esse solum accidentalem.

72. Sed nego consequentiam: licet enim essentia sit formalissimum rei considerata quantum ad substantialia, tamen si conferatur cum acciden-

tibus supervenientibus, materialiter se habet ad illa in quantum sunt actus ejus; homo enim materialiter se habet ad album & nigrum, ad philosophum & Arithmeticum, quæ sunt species accidentales ejus; & sic actus fortitudinis exercitus ex imperio charitatis, licet essentialiter sit fortitudinis, & charitatis accidentaliter, rectè tamen dixit S. Thomas, quod materialiter est fortitudinis, & formaliter charitatis, ut significaret talem actum esse elicitive & substantialiter à fortitudine, imperativè autem ac directivè à charitate; & hoc exemplo declararet, quod electio elicitive & substantialiter pertinet ad voluntatem, licet directivè ab intellectu dependeat.

S. II.

Solvuntur objectiones.

73. **O**BJICIES primò contra primam conclusionem: Imperium non mutat naturam actus imperati: Ergo si actus imperatus secundum se spectatus specificetur ab objecto, non verò à fine operantis, etiam ut imperatus, & in finem operantis ordinatus, idem specificativum habebit.

69. Respondeo concessò Antecedente, distinguendo Consequens: etiam ut imperatus idem specificativum habebit: si ly ut sumatur specificativè, concedo: si sumatur reduplicativè, nego. Nam, ut supra dicebamus, actus imperatus; in quantum hujusmodi, habet idem specificativum ac ipse actus imperans, cum sit quodammodo unum & idem cum eo: unde sicut intentio imperans electionem, specificatur à fine, quem ut proprium & immediatum objectum respicit, ita & electio, si consideretur formaliter & reduplicativè ut imperata.

74. **O**BJICIES secundò contra secundam conclusionem: D. Thomas hic art. 6. ait: *Sicut actus exterior accipit speciem ab objecto circa quod est, ita actus interior voluntatis accipit speciem à fine, sicut à proprio objecto.*

70. Respondeo D. Thomam, nomine actus exterioris, comprehendere actum omnem imperatum, sive ille à voluntate, sive ab alia potentia sit elicitus; & consequenter nomine actus interioris solum actum imperantem intelligere, ut explicat Cajetanus ibidem; & patet, quia in resp. ad 2. ejusdem articuli de eodem actu interiori ait: *Comparatur ad exteriorem, sicut formale ad materiale*: Actus autem qui se habet ut formalis, est actus imperans, & actus qui se habet materialiter, est actus imperatus, ut idem S. Doctor supra qu. 17. art. 4. docet.

71. **O**BJICIES tertio: Illud primò specificat volitionem eleemosynæ, atque essentialem illi tribuit bonitatem, quod est ratio formalis volendi eleemosynam: Sed ratio volendi eleemosynam respectu ejus qui illam vult propter finem charitatis v. g. est finis charitatis: Ergo ipse finis charitatis tribuit actui illi imperato bonitatem essentialem. Major est evidens: quia actus non specificatur ab objecto materiali, sed à formali: Ergo quamvis eleemosyna sit objectum materiale talis volitionis, si tamen finis charitatis sit ratio formalis volendi eleemosynam, ab illo specificabitur volitio imperata eleemosynæ. Minor autem probatur: Quando idem numero actus fertur in medium & in finem, tunc finis est ratio volendi medium, ut docet S. Thomas

supra qu. 8. art. 3. & qu. 12. art. 4. Sed ille idem actus imperatus fertur in eleemosynam tanquam in medium, & in objectum charitatis tanquam in finem: Ergo finis charitatis est ratio volendi eleemosynam, respectu ejus qui ipsam vult propter finem charitatis.

76. Respondeo distinguendo Majorem: quod est ratio formalis volendi eleemosynam, proxima & immediata, concedo Majorem: remota tantum & mediata, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: ratio volendi eleemosynam, remota & mediata, est finis charitatis, concedo Minorem: ratio volendi proxima & immediata, nego Minorem: eleemosyna enim habet propriam bonitatem, non participatam à fine charitatis, secundum quam movet voluntatem, quamvis non sine ordine ad finem charitatis; & hæc est honestas misericordiæ, quæ est ratio formalis proxima & immediata illam volendi.

77. **I**nstabis: Talis actus est electio: Sed tota ratio, nedum remota, sed etiam proxima, movens voluntatem ad eligendum, est bonitas finis qui intenditur: Ergo finis charitatis est tota ratio volendi eleemosynam, respectu illius qui eam vult propter finem charitatis.

78. Respondeo negando Majorem: nam ut supra 2. notabili observavimus, talis actus non est pura electio, sed etiam intentio; quia tendit in bonitatem eleemosynæ ut in finem intermedium; finis autem intermedius, cum simul habeat rationem finis & medij, & bonitate non solum utili, sed etiam honesta gaudeat, utrumque actum (intentionem scilicet & electionem) secundum diversas rationes terminare & specificare potest. De quo plura diximus contra Vazquem tract. 1. disp. 1. art. 5.

79. **O**BJICIES quartò: Plura peccata habent speciem essentialem à solo fine, & non ab objecto: nam D. Th. 2. 2. qu. 110. art. 2. ex diversis finibus distinguit diversas species mendacij: si quis enim proferat mendacium animo recreandi se vel alium, dicitur mendacium jocosum; si ex intentione juvandi proximum, mendacium officiosum; si ex intentione illi nocendi, mendacium perniciosum. Similiter si quis verbum injuriosum proferat animo auferendi honorem proximo, est contumelia; si ex intentione dissolvendi amicitias, suffragatio; si ex intentione confundendi audientem, irrisio: Ergo actus humani habent speciem essentialem à fine operantis, non verò ab objecto.

80. Respondeo distinguendo Antecedens: plura peccata habent speciem essentialem à fine, prout redundat in ipsum objectum, & intrinsicam causat in eo diversitatem, concedo. Potest enim fieri ut finis qui apparet esse extrinsecus & operantis, sit revera intrinsecus & operis, ut contingit in exemplis adductis: nam quia objectum & finis intrinsecus mendacij est dicere falsum cum intentione fallendi, ut docet D. Thomas 2. 2. qu. 110. dicere falsum cum intentione fallendi in materia jocosa, constituit mendacium jocosum; in materia perniciosa, mendacium perniciosum, & sic de aliis: ubi vides quomodo intentio fallendi in tali vel in tali materia ingreditur rationem objecti, & finis intrinseci. Idem cum proportionem dicendum de aliis peccatis linguæ, ut de detractione, suffragatione, discordia, &c. Alia argumenta quæ contra hanc conclusionem fieri possent, disp. præcedenti, art. 1. soluta sunt.